

کلتوری له بیر گردنی ره مزه کان

(سه لاهه دینی نه یوبی، سه عیدی نورسی) به نمونه

سه لاهه دین نه جمه دین

په مزه: نه و کاره کته ره په که له یه کیک له بواره کانی وهک (کاین، سیاست، ثابوری، زانست، نه دهب، هونه، هند... بیان له بواریک زیاتر) له شپوهی کاریزمای بواره کیدا دهرده که ویت. (ره من) زیاتر له ریگه هی له گه ووتن و دهرکه و نه وه به هوی توانای زاتی و قودرتهی داهیتان و سیقاتی سه رکردانه یوه دیته بهرچاو، واته زیاتر هله ده که ویت تا پئی ببه خشریت، هر نه هم تاییه تمه دیبانه شه جیگای تاییه تیان بؤ دروست دهکات، زیندو دهمین له ناوخت و دهره وهی گه له کانیا نندا. (ره من) مولگی گشتیکه و سنوره بهرته سه کان وه لا ده نیت و به یه ک دوری له نینوان خال و ره هنده جیاوازه کان دوه سیتته وه.

گه لی کور به دریزای میژووی خوی ره مزه جیواو جوری خولقاندوه، به لام هندیگ له ره مزانه نینوخوین، بیان هر له ناستی گه لی کوردا بوون، وهک (شیخ سه عیدی پیران و قازی محممد و مهلیک ماحمود و کاک نه حمدهی شیخ و نه حمدهی خان) و چندان تر له بواره جیواو جوره کان و له جوگرافیا جیاوازه کانی نیشتماندا، به لام نه دوو په مزه ی که له سه ره وه ناومان هینان، جیاوازه له هه موویان ره مزنی ناوختی و ناوچه یی و جیهانین، نه هم دوو کاره کته ره که له دوو زه منی زور جیاوازه له یه ک ژباوه به نه زمون و دلسوزی و لپهاتووی خویان تاونویانه دهرکه ون و جی په جبهی خویان به قوناغه کانی میژووی خویانه وه دهریخن و سودیکی زور به نه وه و مرقه کانی قوناغی خویان بگه یمن، به دروبونه وه له میژووه دهبینین گه وره یی و قه دری نه هم زاتانه له دهره وهی سنوره کانی کور زیاتره هه تا ناو سنوری نیشتمانی دایکیان، نه فسوس که نه ته و او جیگه ی دلگرنییه، چونکه میژووی گه لانی سه رگوی نه هم زهوییه نمونه ی وای تداپه که گه له کانیا ن شانازی پیوه ده کن و کردویونه ته په رمزی له بیرنه چووی خویان که هه رگیز ناگه نه هم په مزانه ی نیمه هژکاری نه هم دیارده یه ش ناشکرایه که نه ویش سیخناخوونی میژوو جولانه وهی رزگاریخواری و قه لام به ده سستانی برون ته وهی پزگاریخواری نه هم گه له یه به بیر چپ و مارکسیزم و جیاکردنه وه و کردنه دهره وهی هه موو نه په مزانه ی گه لی کور، که بونی دینداری و نایندوستیان لی هاتوه، هه رچه نده نه په مزانه دیار و ناسراویش بوون. نه هم جوره له برکردنه وه، دهرتیک تری خوجو کورده وه و کالقامی سیاسی و فکرییه و هه لوئیس تیکی نایدولوزی و نازانستی که به شیک زور له نخبه عه لمانیه که ی نیمه تیکه ووتون، گه رنا بؤ ده بی کور نه توتانی له چاکه و گه وره یی نه هم په مزانه وه بدات له دهرگای نه و نه توه و گه لانه ی که نیمه به نه یاری خویان ده زانن، به تاییه تی نه هم په مزانه جیگای قبول و ریزیک گه وره لای هه ر دوو گه لی تورک و عه رهب، که کورد کیشی له گه لیان هه یه، عه لمانیه تی کوردی به گشتی و توندپه و کانیا ن به تاییه تی له رابردودا و نیتاشی له گه لدا بی، هه به یوه وه نه وه ستاوه که نه هم ره مزانه بکاته دهره وهی کورد بوون و کلیلی گفتوگو له گه ل نه یاره کانیا، به لگو له هه ولی بیوجانیشدا به بؤ ناشیرین کردنیان، ناوه ننده نایدولوزی و نه گه نه فه سه که دیموکراسی و عه لمانیه تی توندپه وهی کوردی ده سستی نه پاراستوه و هه له به سستی تومه تی ناروه و ساویلکانه بؤ نه هم که سایه تیان لیرده، (سه لاهه دینی نه یوبی) پشکی شیری بهرکه و توه، یه که مین بیانوی سواویان نه وه یه که بوجی (سه لاهه دین) به هوی نه وه ده سلا ته ی له و رزگاره دا

هه یبو، ده وله تیکی بؤ کورد دروست نه کرد؟ بیتگا له وهی که ناکری (سه لاهه دین) له سه ر شتیک دادگای بکریته که (۷۰۰) سال نوای وه فاتی هاتوه ته گوره پانه که وه، گه ر وابی، نه ی به سه ر کرده نه توه و په کانی نیتسا چی بلین که نوای دوو قه پین له بیر نه توه یی، که چی هیشتا به عه قلی خیل و ناوچه گه ریتی دنیا دهبین..

ره مزه کان له سه رده می حکومتی خومالیدا سه رده می شار و ناوه دانی قوناغی لاکردنه وه یه له ره مزه کانی رابردو، له قوناغه دا خه ک و ده سلا ت دهره وه ترن بؤ ناوردانه وه له ره مزه کان به شپوهی جیواو جور، نه مه ش هه م نه رکیک نیشتمانی و نینسانیه، هه م دهره تیکه شه له ریگه ی کاره کته رانه وه خومان و کیش که مان به یونای دهره وه و دهره ویشتمان بناسینین، به لام به داخه وه نه وهی له سه رده می حکمرانی خومالیدا یه دی ده که یمن، جگه له پشتگویشتن شتیک دی نییه، کوا نه و قوتابخانه و مزگه وت و نه خوشخانه و پارک و شار و شه قامانه ی که ناوی نه هم په مزانه ی لیراوه، کوا به شیک له میژووی ژبان و کار و شاکاره کانیا ن له مه نه جی خوندندا دانراییت، کوا نه و توژینه وه و لیکو لینه وانه ی له زانکزیانی نیمه دا له سه ر نه هم په مزانه پیشکه شکارون، یه کیک له ریگاکانی زیندو هیشته وه یان به کاره یانی ناوه کانیا نه .. زیاده ووی نییه گه ر بلین نه هم په مزانه به ناو و ناوه رۆک له زه نیی گه لانی تر دا زیندو ترن هه تا گه لی کور، تۆ بلینی ساده یی و کالقامی له م و لانه ی نیمه دا گه شتیتته نه و راده یی که و ایزان باسکردنی نه هم په مزانه دلی دوسته نه وروپی و نه مریکایه کانیا ن نیگه ران دهکات.

گه لی براینه ! له تورکیای نه ندما یه یمانی باکوری نه تله سی و دوستی هه ره نریکی نه مریکا و نه وروپا، سالانه یادی (مه مده فاتح) دهرکرتیه، له کاتیکدا نه هم پیاهه تیکشکینتری سه گه ره کانی نه وان بووه له میژوودا، له به رامبه ریشدا پشکی لایه نه نینسانیه کان که م نییه له گرنگینه دان به م په مزانه، نه مان نه یان توتانویه گرنگدانی و زیندو هیشته وه یان بکه نه قه زیه کی هینده زیندو، که ده سلا ته خومالی نیراج بکات ناوری لی بداته وه، به هه لی ده زانم بؤ نیتسا و داهاتو وه که قه ره یو یه کیش بؤ رابردو له کومه لگای کوریدا به هه ر دوو ناستی ره سمی و ناپه سمیه وه ده ست بدرتته نه م کارانه :

یه که م: قیستقالتیکی سالانه له هه ولیردا به ناوی قیستقالتی (سه لاهه دینی نه یوبی) سازنکریته، که تیدا به وردی تیشک بریتته سه ر بواره جیاوازه کانی ژبان و که سایه تی و شپواری کارکردنی وه که سه ر کرده یه، که تیدا خه لکی سپوړی ناوخت و بیانی له دهره وهی ولات بانگ شت بکریته، پاشان به ره مه مه پیشکه شکاروه کان چاپ و بلا بکریته وه.

هه روه ها خه لاتیگ به و بونه یوه و به ناوی (سه لاهه دینی نه یوبیه وه) سازنکریته و سالانه ببه خشریتته که سایه تیه سپوړی داهیتنه ره کانی کوردستان و دهره وهی کوردستان، نه مه ش هه لیک دیکه یه بؤ گه رانه وهی مولکایه تیمان بؤ (سه لاهه دین) دهره گایه کی تریشه بؤ کرانه وه به یووی دهره وه دا.

دوه م: هه لمه تیک بؤ ناولینانی شونیه گشتیه کانی وه کتبخانه و مزگه وت و پارک و شه قام و نه خوشخانه و شتی تریش به ناوی نه هم په مزانه و ره مزه کانی تری ناو میژومان، چونکه جیگه ی پرسپاره ناوه کانی (قه زانی و میتران و جواهری و کئی و کئی له ولانی نیمه دا زیندو بن و خانه خویش بیر چوویتته وه .. !

دنیا پریتتی له کامه رانی، کی حزی له سه رکه و تن نییه؟

و: مه سعود محممد هانه ژاله یی

نه می خولقاندوه، گورانه له ژبانی خه لکید، ریگایه بؤ گه رانه وه ..

نیشکی به ناوونه، هه میشه نیشی که ده سته انیک زوری هه بی، نابیتته هوی دلخوشی و شادی، له راستیدا وها نیشی تا که کان نیفلیج دهکات، مه گه نه وهی که دلیان بسپین به کاره که یان، واته هه موو هوش و بیریکان هه ر لای کاره که یان بیت، به داخه وه هه رکه سی نه توتانی به نیش و کاره کانی، که له خه یالیدان، خه رجه کان ژبانی دابین بکات.

بؤ قه ره بووی نه و زیانه و په برانه ی ده توتانی به شپوهی داواکاری له نه خوشخانه کان، یان نه نوجمه نه کانی ژینگه پاریزی و نامانجی بخولقینی به پیدانی واتایه ک له وهی که نه جمای دهکات، هه ست به ده وله مند ی دهکات.

نازادی: نه گه ر له ژباماندا نه نانه ت زه په یه ک نازییمان نه بی نه گورناوه، یان به واتایه کی تر بی نیمکانیه که بتواتین هه ست به خوشی و شادی واقعی بکه ین.

سه رکه و تن: چ که سی نایه وی که سه رکه و تنو بی؟ که سانی که له ژبانی خویاندا سه رکه و تنو بوون یان به ره سه رکه و تن هه نگاویان ناوه، خواسیتکی زوریان بؤ گه شته نامانج و ته جروبه ی تازه یان هه یه، نه مانه له زپه وهی ژبانیان شادمانن و به گشتی خوشحالن. سه رچاوه: گ (خانواده جوان)

هیوا فه قتیانی

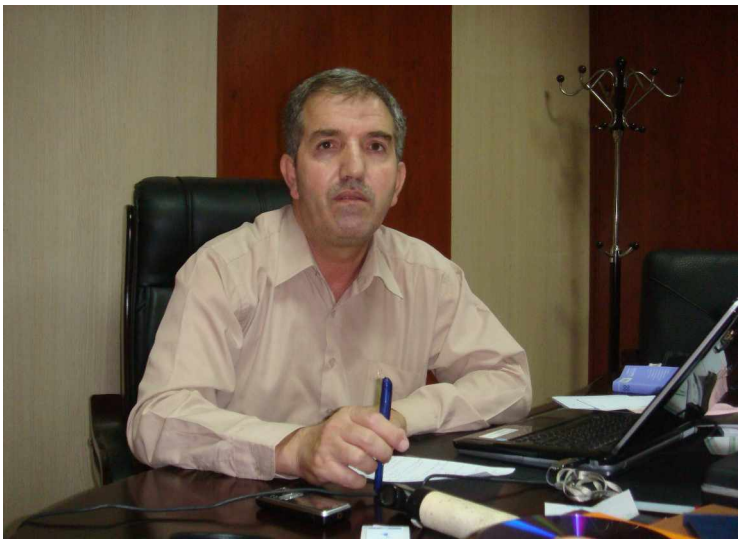
له باره ی نه و نه خوشیانه ی که مرؤسی رۆژوه وان له مانگی پیرۆزی ره مه زان له هه ر دوو ژمی به ربانگ و پارشینان دکتور که مال محممه د نیرامی پزیشکی سپوړ له نه خوشیه کانی دل، سه نته ری هه ولیر بؤ نه شته رگه ری دل بؤ رۆژنامه ی یه کگرتوو ده دویت ..

لای هه موان ناشکرایه که پۆژووگرتن تاقیکردنه وه یه له بوار ی پوچی، هه روه ک له بوار ی لاشه ییشدا، سروشتی تاقیکردنه وه ش وایه بؤ قوتایانی زیره ک و خوتنه به سووده، له بهر نه وه ی به ره وپیشیان ده بات و قوناغیک له سه رکه و تن نریکتریان دهکاتوه، به لام بؤ که سانی لاواز و نادرست ده که ون و زه رمه مند دهن. له بهر نه هم هویه خویا گه وره مۆلته ی داوه به که سانی نه خوشی که تووشی نه م تاقیکردنه وه یه سه سووده کانی پۆژوو بؤ که سانی له شساغ زورن، به لام به کورتی: "پویشته لیردا پششکی نه وه بلین کاتیک نه و سوودانه ده بیت، که نه و که سه مانگی په مزانه نه کاته مانگی خواردن و کاتیک که ده ستی له خواردن گیر ده بیت له به ربانگ و پارشیناندا، به قه د چوار ژم بخوات."

۱- دابه زینی کیشی له ش بؤ نه وان یه کیشیان زوره .
۲- که مکردنه وه ی چوری ناو خوین.
۳- که مبونوه ی نه و زیاده چه ریبه یی که به سه ر جگه روه نیشتون.
۴- چاره سه ری زوریک له گرانی هه رسکردن و نه خوشیه کانی گه ده دوو خالی گرنگی تر، که نه موی هندیگ دریزتر نامازیه یان پیبکه م، یه که میان به زکردن توانای ویستی (قوة الارادة) کاتیک نه و که سه توتانی یه مانگ زال بیت به سه ر ژاره روه کانی خویدا، نه و کاته به ناسانی ده توتانی نه ناموزگاری و ریتمایانه ی که بوی دادنه ری، له هه موو کاتیکدا به ناسانی جبه جیتی بکات، وه وارمینان له جگه ره، نه خواردن چه وری شیری، هه روه ها وابه سه تبه بونی به ده زمانه ی که بوی دانراوه، که به راستی نه م خالانه گه ورته ترین گرفتیک که نیمه پۆژانه له گه ل نه خوشه کاند به ره وروپیان ده بینه وه. خالی دووه بیگومان نه وهی که به پۆژوو ده بیت، له بهر خاتری فه رمانیکی خویلی نه و کاره دهکات، نه م جگه له هه موو جوره عیبه دانه ی تر که له وانگه دا دهرکرتی، نه و باره دهروونیه ی که که سانی پۆژووگر تپی ده که ون، کاتیک هه ست ده که ن په روه دگاری خویان له خویان پازی ده که ن له گه ل نه و باری یه ک ناراسته یی نینوان پوچ و لاشه ده بیتته هوی دروستبوونی گه شبنیبه ک، که کاریک گه وره دهکاته سه ر به ریزبونه وه و به میژوونی سیسته می بهرگی له ش، که نیتسا له لیکو لینه وه کانی نه م سالانه ی دوایدا هژکاریکی گرنگی زوریک له نه خوشیه کان به هه ندیگ له شپه یه جگه کانیسه وه تیکچوونی سیسته می بهرگی له شه، و ایزانم که سه له نیمه نییه که ناوی نه خوشی (نایدن) نه نیسه بیت، که نه ویش جوری که له مهبونه وه و تیکچوونی سیسته می بهرگی له ش، نه م جگه له گروپیک نه خوشی که پیمان دهروتری Psychosomatic disorders واته هژکاری دروستبوونی نه خوشیه که تیکچوونی باری دهروونی نه خوشی و نیشانه کانی له سه ر لاشه ی دهرنه کوی و نه و باری دهروونیه ی که پۆژوه وان تیا دابه سه دورره له م نه خوشیانه وه.

نه و خوشیانه که له مانگی په زاندا به هوی خواردن و خوارنده وه وه تووش دهن که سی له شساغ نه گه ر به شپوه یه کی دروست خوارنده کی بخوا، تووشی نه خوشی نابیت، به لام له هندی باری هه لدا له وان یه نه وه پوو بدات که به کورتی له م جیرانه دا دهره ده کون: ده گونجی نه و که سه له کاتی پۆژووشکانندا شاو، یان شله مه نیه کی زور دهخوات، کاتیک خواردن دهخوات په دوایدا، تووشی گرفت تیکچوونی گه ده و هه رسنه کردنی خواردن ده بیت، یان مانگی

دکتور که مال محممه د نیرامی - سپوړ له نه خوشیه کانی دل، له باره ی ته ندروستی مرؤسی رۆژوه وان له مانگی ره مه زان و له رۆزانی چه ژندا بؤ رۆژنامه ی یه کگرتوو ده دویت

ره مه زان ده کاته مانگی خواردن چه وری و شیری زور، کاتیک خوی دهبینته وه، پاش مانگی په مزانه قه له بووه، نه ک کیشی دابه زبیت، جاری و ده بیت له پارشیناندا بریک زور خواردن دهخوات و به سه ریدا دهخویت، دیسانه وه نه مه ش تووشی گرفتی نه خوشیه کانی کۆنه ندما ی هه رسی دهکات.

چون ژمه کانمان پیکه ین له م مانگه دا...؟ کاتیک مرؤ ده ست له خواردن هله ده گرتی و له خواردن و خوارنده وه دوه سیتت، نوای هه شت کاتیمیر نه وهی که خواردوبیه تی، ته وای ده بیت و له ش ده ست دهکات به به کاره یانی نه و گلایکوچینه ی که له جگه ردا کۆکراوه توه، نه گه ر نه ویش ته وای بوو، نه و له ش ده ست دهکات به به کاره یانی چه وری له ش، نه گه ر نه و که سه به رده وای بوو له نه خواردن بؤ چه ند پۆژیک یان چه ند هه فته یه ک، نه و له ش ده ست دهکات به به کاره یانی پرتین، که نه ویش له ماسولکه کانی له شه وه وهریده گرتی، لیره وه زیانه کانی نه خواردن ده سیتتدهکات و، هه تا نه م خاله برسیتی سوودی هه بوو به وهی که کیشی که م ده کرده وه له گه ل که مکردنه وه ی چه وری له ش، به لام له م خاله به دواوه زبانی هه یه، بویه دهبینین ده بیت هه ر دوو ژمی پارشین و به ربانگ بخوریت، نه و که سانه ی که ته نا زه میک دهخون، زیاد له وهی که پیچه وانه ی سونه تی پیغه مبه ره، ده گونجی زبانیسی پی بگه یه نیت، که واته گرنگترین خالیک نه وه یه که پۆژوه وان هه ر دوو ژمی پارشین و به ربانگ بخوات، نه گه ر که میش بیت، بؤ نه وهی له ش پیویستی به وه نه بیت ده ست بکات به به کاره یانی پرتیتنی ناو خوی.

خالی کوتایی له پۆژی جه ژن و پۆزانی نوای په مزانه دا گه پانه وه بؤ نه و گونا ه له و عیبه دانه ی که ده تکرر جوری که له ناواری پیکه وه جور نه بوون له نینوان داواکاریه کانی رۆح و لاشه دا پووده دات، که نه م سه رده کیشی بؤ نه وهی که سه که باری دهروونی تیکچیت و ببیتته هوی دابه زینی که سی سیسته می بهرگی له ش و سه ره لدانی هندی له نه خوشی دهروونی نه م نه و ناگه یه نه ی نه وهی که نه یگرته وه، تووش ده بیت، چونکه تۆ کاتیک مانگیک هه ولت داوه هه لسوکه و ته کانت به گویره ی فه رمانه کانی خوا بیت، واته بوونی خوا و پیاده کردنی فه رمانه کانی پانتایی و بوونیک زیندوویان پیدا کردوه لای تاک، به لام که هه ر به ته وایوونی مانگی په مزانه پیچه وانه ی ده جولتته وه نه و کاته نه و (تناقض) که که دروست ده بیت، ده بیتته هوی که مهبونه وه ی بربابه خویون و جوری که له تاریک بینی به رامبه ر به خوت، که نه مه ش کاریگری خرابی له سه ر لاشه و ته ندروستی مرؤ دروست دهکات.

* که مال محممه د نیرامی، له دایکوبوی سالی (۱۹۶۵) له ناحیه ی قه رده داغ سه ر په پاریزگای سلیمان.

* پزیشکی سپوړ له نه خوشیه کانی دل، سه نته ری هه ولیر بؤ نه شته رگه ری دل.

* ماموستای یاریده در له زانکزی هه ولیری پزیشکی / کولیزی پزیشکی.

Akmm997@yahoo.com